

בית משפט השלום בבית שמש

ת"א 34302-01-18 א.א. עיבודים אגודה חקלאית שיתופית בע"מ ואח' נ' מבוא חורון
אגודה שיתופית בע"מ ואח'

תיק חיצוני:

בפני כבוד השופט אופיר יחזקאל

התובעת א.א. עיבודים אגודה חקלאית שיתופית בע"מ

נגד

הנתבעות 1. מבוא חורון אגודה שיתופית בע"מ
2. ביטוח חקלאי אגודה שיתופית מרכזית בע"מ

נגד

הצדדים השלישיים 1. רכבת ישראל בע"מ
2. אלקטרה בוגל ק.מ (2015) בע"מ
3. דנה הנדסה בע"מ

פסק דין

1. תביעה לפיצוי בגין נזקים שנגרמו לעצי משמש של התובעת, בשני אירועים שונים, מיום 26.9.2016 ומיום 9.11.2016, כתוצאה מחדירת עדר פרות של הנתבעת 1 (להלן – הנתבעת) למטע התובעת, הממוקם באזור שבין פארק קנדה לבין שער הגיא, בסמוך לכביש 1 (נתבעת 2 היא מבטחת הנתבעת).
2. התובעת טענה, בין היתר, כי הנתבעת לא גידרה כנדרש את אזור המרעה של עדר הפרות, וזאת חרף העובדה כי קיבלה מימון לכך מרשות המרעה.
3. מנגד טענו הנתבעות, בין היתר, כי בעבר גודר אזור המרעה באמצעות גדר תקנית. גדר זו, בחלקה, נהרסה והוחלפה, בגדר שאינה תקנית, על ידי רכבת ישראל (להלן – הרכבת), או מי מטעמה, במסגרת עבודות שביצעו הרכבת, או קבלנים מטעמה, במקום. על רקע טענות אלה, הגישו הנתבעות הודעות לצדדים שלישיים נגד הרכבת, וכן נגד הצדדים השלישיים 2-3. הצד השלישי 2 (להלן – אלקטרה), הוא הקבלן הראשי שפעל במקום מטעם הרכבת. הצד השלישי 3 (להלן – דנה) הוא מנהל הפרויקט הרלבנטי והמפקח מטעם הרכבת.

4. הרכבת טענה, בין היתר, כי אלקטרה זכתה במכרז שפורסם על ידה, לביצוע עבודות במקום (אזור שער הגיא), בקשר עם קו הרכבת המהיר לירושלים. במסגרת זו התחייבו בפניה אלקטרה, ומבטחתה של אלקטרה, חברת "הראל" (להלן – הראל), לשפותה בגין נזקים שייגרמו לצדדים שלישיים כתוצאה מהעבודות נשוא המכרז. על רקע זה הגישה אלקטרה הודעה לצדדים רביעיים נגד אלקטרה והראל.
5. בכל הנוגע לגובה הנזק, מונה, בהסכמת הצדדים, מומחה מטעם בית המשפט. המומחה, האגרונום, מר שפירא, העריך את נזקי התובעת בסך של 178,204 ש"ח.
6. אני מאמץ הערכה זו.
7. המדובר בהערכת מומחה מקצועי ואובייקטיבי, אשר מונה על ידי בית המשפט ואשר לא ראיתי כל טעם לסטות ממנה.
8. בנוסף, דומה כי הערכת המומחה מקובלת, ברובה, גם על הנתבעות והצדדים השלישיים (למעט, אולי, דנה).
9. הנתבעות והצדדים השלישיים טענו לעניין זה, כי המומחה קבע, כי הנזק אשר נגרם בפועל לתובעים, יכול לנוע בטווח שבין נזק בשיעור הפחות ב-10% מהשיעור האמור, לבין נזק העולה ב-10% על השיעור האמור. עוד טענו, כי הואיל והמומחה העריך את רמת עיבוד המטע כבינונית, יש להפחית סך של 10% מהערכתו. לא ראיתי לנכון לקבל טענה זו. העובדה כי מדובר ברמת עיבוד בינונית, בשונה מגבוהה, או נמוכה, אין בה כדי להפחית דווקא מהערכתו בדבר גובה הנזק.
10. ב"כ דנה טען, כי לגבי נזקי העבר (עלויות שיקום המטע), היה מקום להתבסס על ראיות בדבר הוצאות בפועל, דוגמת קבלות, ולא על הערכת שמאי, וכי לעניין הנזקים העתידיים (אובדן הכנסה), העריך המומחה נזק בשיעור גבוה יותר מהערכת התובעת עצמה. לא ראיתי לנכון לקבל גם טענות אלה. מדובר כאמור במומחה מקצועי, ואין מניעה להתבסס על הערכתו, בשונה מעל ראיות אחרות, לצורך קביעת גובה הנזק. בנוסף, העובדה כי לעניין רכיב נזק מסוים, נתן המומחה הערכה גבוהה מזו של מומחה התובעת (ולצד זה, לעניין הרכיב הנוסף, נתן הערכה בשיעור נמוך משמעותית מהערכת מומחה התובעת), אין בה כדי לשלול את הערכתו לעניין זה.
11. סיכומו של דבר, אני מאמץ, כאמור, את הערכת מומחה בית המשפט, בנוגע לשיעור הנזק שנגרם לתובעת.
12. ואשר לשאלת האחריות, הצדדים הגישו את טיעוניהם לעניין זה, בהתאם למתווה שנקבע על ידי המותב הקודם שדן בתיק (כב' הנשיא הרבסט), בטרם התקיים הליך הוכחות. בדיון מיום 21.6.2022, הסכימו הצדדים, כי יינתן פסק דין, אשר ינומק בקצרה, על בסיס

הטיעונים האמורים והשלמת טיעון קצרה בעל פה, מבלי לקיים דיון הוכחות. עוד הסכימו הצדדים, כי ככל שבית המשפט יסבור, כי האחריות לנוק רובצת לפתחו של מי מהצדדים השלישיים, יוכל לפסוק כי צד זה ישלם פיצוי ישירות לתובעת.

13. התובעת, בעלת המטע, טוענת, כי משנקבע שיעור הנזק על ידי מומחה בית המשפט, מן הראוי לפסוק לה פיצוי בשיעור זה, ודומה כי אינה נוקטת עמדה בשאלה, על מי מבין הגורמים הנוגעים בדבר, לשלם לה פיצוי זה.

14. לטענת הנתבעות (בעלת העדר ומבטחתה), יש לייחס לתובעת אשם תורם בשיעור משמעותי, וזאת הואיל והתובעת עצמה לא גידרה את המטע. הנתבעות מפנות, לעניין זה, לאמירת המומחה מטעם בית המשפט, שלפיה נהוג לגדר מטעים מעין אלה. עוד טוענות הנתבעות לעניין זה, כי התובעת לא טרחה לגדר את המטע, גם לאחר שאירע האירוע הראשון, שבו לא נגרם נזק רב (ולפני האירוע השני). לטענות אלה של הנתבעות, בנוגע לאשם התובעת, הצטרפו הצדדים השלישיים. בנוגע לחלוקת האחריות בין לבין הצדדים השלישיים, טוענות הנתבעות, כי בעבר הייתה קיימת במקום גדר בקר תקנית, אשר תוחזקה על ידי הנתבעת. ואולם, הרכבת, או מי מטעמה, במסגרת הפרויקט שמבצעת הרכבת במקום, הסירו חלק מגדר זה, והחליפו אותה בגדר שאינה תקנית. גדר חלופית זו, לא רק שאינה תקנית, אלא גם לא תוחזקה על ידי הרכבת כנדרש וקיימות בה פרצות. בנוסף, הרכבת סגרה מעבר בקר תקני שהיה קיים במקום, ולא פתחה אחר במקומו, דבר שהביא לכך שגורמים שונים פרצו פרצות נוספות בגדר. לעניין זה, צורפו תמונות המתעדות את שני סוגי הגדרות וכן כשלים שונים בגדרות שהקימה הרכבת. לדברי הנתבעת, היא עצמה ערכה במקום סיורים באופן תדיר, הפנתה את תשומת לב הרכבת לליקויים ואף תיקנה בעצמה ליקויים אשר לא תוקנו על ידי הרכבת. לעניין האירועים הספציפיים נשוא התביעה, נטען, כי באירוע הראשון הגיע למקום, תוך זמן קצר, עובד מטעמה, אשר הניס את הפרות, וכמעט שלא נגרם נזק. ולעניין האירוע השני, נטען, כי גם הפעם הגיע אותו עובד מטעמה למקום, הניס את הפרות, וזיהה את נקודת הכניסה שלהן למטע. המדובר בנקודה המרוחקת כשני ק"מ מהמטע, שבה הונח קו מים, על גבי הגדר החלופית הקיימת במקום, וכופף את הגדר, באופן אשר אפשר את חדירת הפרות למקום. בנסיבות שפורטו, לטענת הנתבעות, האחריות לפיצוי התובעת מוטלת על הצדדים השלישיים.

15. לטענת הרכבת, לתובעת אשם תורם מכריע, כמפורט לעיל. ומעבר לכך, ככל שיש לייחס אחריות לאירועים, לגורם אחר מלבד התובעת והנתבעת (שהיא בעלת העדר אשר גרם לנוק נשוא התביעה), הרי שאלקטרה היא הגורם שעליו לשאת באחריות זו. הרכבת, לדבריה, לא פעלה בעצמה במקום, בפרט בכל הנוגע לתחזוקת הגדרות, אלא באמצעות אלקטרה, הקבלן הראשי מטעמה. לעניין זה הפנתה הרכבת להוראות החוזה שבינה לבין אלקטרה. הוראות אלה כוללות, ראשית, התחייבות מאת אלקטרה והמבטחת מטעמה, לשפות את הרכבת בגין תביעות של צדדים שלישיים. בנוסף, כוללות הוראות ההסכם, הוראות המחייבות את אלקטרה, בין היתר, לגדר את האזור וכן לדאוג לתחזוקת

ותקינות הגדרות. הרכבת הפנתה למספר דוגמאות למקרים שבהם נערכו סיורים במקום, שבהם אותרו פגמים בגדרות, אשר תוקנו, בהמשך, על ידי אלקטרה. לעניין טענת אלקטרה, כי עם כניסתה לפרויקט, היה מצב הגידור במקום, בגדר מצב קיים, מזה שנים, טענה הרכבת, כי אלקטרה התחייבה בהסכם עמה, התחייבות שלפיה לקחה על עצמה את קיום ההתקשרות, רק לאחר שבחנה את עבודתם של הקבלנים שפעלו במקום לפני. עוד טענה הרכבת, כי אין מקום להבחין (בניגוד לטענת אלקטרה), בין החובה לתחזק גדרות שנועדו למנוע כניסת גורמים לא מורשים לאזור העבודה, לבין תחזוקת גדרות שנועדו למנוע מעבר פרות דרך אזור העבודה.

16. לטענת דנה, כמנהלת הפרויקט מטעם הרכבת, וכמפקחת, לא קמה כל עילה נגדה, והיא "שורבבה" להליך. כמו כן, נוכח שרבוהה המאוחר לעניין, נגרם לה נזק ראייתי. דנה הוסיפה, כי האשם בנוגע להתרחשות האירוע רובץ לפתחי הנתבעת, אשר לא פיקחה כנדרש על העדר, ועל התובעת, אשר לא נקטה באמצעים הנדרשים לצורך שמירה על המטע – וזאת גם לאחר האירוע הראשון, שיכול וצריך היה ללמד גורמים אלה כי עליהם לפעול בנידון. עוד טענה דנה, כי ככל שבית המשפט יחליט בכל זאת לייחס לה אחריות בגין האירוע, הרי שאלקטרה התחייבה, בהסכם הנוגע לפרויקט, לשפותה בכל הקשור לתביעות מעין זו.

17. לטענת אלקטרה, המשמשת קבלו ראשי של הרכבת בפרויקט המתבצע במקום, האחריות להשגיו על עדר הנתבעות, ולגדר את אזור המרעה של העדר, מוטלת על הנתבעות. לדבריה, היא עצמה נכנסה לעבוד במקום מספר שנים לאחר שכבר הוקמו שם גדרות ובוצעו השינויים הנטענים על ידי הנתבעות (ככל שבוצעו). עוד טוענת אלקטרה, לעניין אחזקת הגדרות, כי היא נושאת באחריות לאחזקת גדרות שמטרתן מניעת כניסה של גורמים בלתי מורשים לאתר העבודה, ולא לתחזוקת גדרות שמטרתן מניעת חדירת בקר – בקר שכלל לא ידעה כי רועה בסמוך. בנוסף, נטען, לעניין זה, כי ככל שגדרות תקינות שהיו במקום אכן הוחלפו לגדרות שאינן תקינות, הרי שממילא אין משמעות לתחזוקת הגדרות (שממילא אינן תקינות, כך שאין בהן כדי למנוע חדירת בקר). אלקטרה הפנתה לעובדה, כי במשך שנים אירעו במקום שני אירועים בלבד של חדירת בקר למטע התובעת (אלה מושא התביעה). עוד נטען, כי גם היום אין גדר מלאה במקום והתקיימו וקיימות פרצות רבות, כך שלא ניתן לקבוע כי הפרות חדרו למטע דווקא מנקודה שבה לא תחזקה אלקטרה כנדרש את הגדר. לעניין זה נטען גם, כי אין זה סביר שהפרות נכנסו דרך הנקודה הנטענת, שבה הונח קו מים על הגדר וכופף אותה, שכן זו מרוחקת מהמטע וכן הואיל ועל מנת לחדור למטע דרך נקודה זו, נדרשו הפרות לעבור דרך פרצה נוספת בגדר.

18. לאחר ששקלתי את טיעוני הצדדים, בנוגע לחלוקת האחריות ביניהם לגרימת הנזק נשוא התביעה, אני קובע כדלקמן:

19. אשר לתובעת, לא ראיתי מקום לייחס לה אחריות (אשם תורם) בשיעור משמעותי. אמנם, לשיטת המומחה מטעם בית המשפט, נהוג לגדר מטע דוגמת זה נשוא התביעה. עם זאת, ההחלטה האם לנקוט באמצעי הגנה, כאלה ואחרים, על רכוש, או אם לאו, מסורה לניזוק, ואין מקום, ברגיל, לייחס אשם לניזוק אשר לא עשה כן, מקום בו מדובר בנזקים שנגרמו כתוצאה ממעשה או מחדל של גורם (מזיק), המקיים פעילות בעלת פוטנציאל לגרימת נזק, ושולט בפעילות זו (בשונה מנזקים "טבעיים" אשר נגרמו לאותו ניזוק). כך, הנתבעת, הרועה את העדר, נדרשה לנקוט באמצעי זהירות והגנה סבירים על מנת למנוע גרימת נזקים לצדדים שלישיים כתוצאה מפעילותה זו, והצדדים השלישיים נדרשו שלא לסכל אמצעים אלה, ואילו התובעת, לא נדרשה לפעול מתוך נקודת הנחה, כי אותם גורמים, לא יפעלו כנדרש מהם. נוכח האמור, אני מעמיד את אשמה התורם של התובעת, על שיעור של עשרה אחוזים.

20. אשר לנתבעת, הרי שמדובר בגורם המקיים את הפעילות המזיקה ושעליו מוטלת האחריות לנקיטת אמצעי זהירות סבירים בכל הנוגע למניעת נזקים כתוצאה ממנה (מדובר בפעילות, על פני הדברים, חיובית כשלעצמה, אך בעלת פוטנציאל לגרימת נזק לצדדים שלישיים). משכך, האחריות לגרימת הנזק – על ידי עדר הפרות – מוטלת בראש ובראשונה על הנתבעת, אשר רעתה את העדר.

21. עם זאת, גם לצדדים השלישיים, אחריות לכך (גם אם פחותה מזו של הנתבעת).

22. אשר לרכבת ודנה (שהיא כאמור המפקחת ומנהלת הפרויקט מטעם הרכבת), הרי שאלה, או מי מטעמן, הסירו, לטענת הנתבעת – אשר בוססה באמצעות תמונות ולא נסתרה – חלק מגדרות הבקר התקניות שהיו במקום, והחליפו גדרות אלה בגדרות שאינן תקניות.

23. ואשר לאלקטרה, הקבלן הראשי מטעם הרכבת במקום, הרי שזו נדרשה לתחזק את הגדרות הקיימות במקום, ומהתמונות שצורפו, עולה כי לא פעלה כנדרש לעניין זה.

24. המדובר בקביעות כלליות משהו. זאת, הואיל והחומר שהוצג לפני בית המשפט, אינו מאפשר לקבוע, בדיוק מהיכן חדרו הפרות למטע התובעת. התובעת עצמה לא הבהירה נקודה זו; הנתבעת טענה, כאמור, כי הפרות חדרו מנקודה מסוימת, שם הונח קו מים על הגדר החלופית, אך לא הציגה ראיה של ממש לכך (העד מטעמה הגיע למקום לאחר שהפרות כבר חדרו למטע); ואלקטרה טענה כי מדובר בנקודה מרוחקת וכי הפרות יכולות היו לחדור מפרצות אחרות או משטחים שאינם מגודרים כלל.

25. בנסיבות אלה, שבהן ישנו חוסר ודאות בנוגע לאופן ולמקום המדויקים של חדירת הפרות למטע, יש לייחס את עיקר האחריות לכך, כאמור, לנתבעת, אשר רעתה את הפרות שגרמו לנזק, ואשר היא שנדרשה לנקוט באמצעים המתאימים על מנת למנוע גרימת נזקים על ידי עדר הפרות. לעניין זה יש להוסיף, כי החלפת הגדרות התקניות בגדרות חלופיות, כמו גם יתר פעילותה הנטענת של הרכבת במקום, לא הייתה, בעת גרימת הנזק, בגדר מצב

חדש, אלא בגדר מצב אשר נמשך שנים, ואשר לנתבעת הייתה את השהות הנדרשת על מנת להסתגל אליו ולנקוט בפעולות הנדרשות.

26. לצד זאת, יש לייחס אחריות מסוימת גם לצדדים השלישיים, אשר הסירו, כאמור, גדרות תקניות שהיו במקום, החליפו גדרות אלה בגדרות שאינן תקניות, ולא תחזקו את הגדרות כנדרש. לעניין זה הוצגו כאמור תמונות של גדרות שאינן מתוחזקות כנדרש וכן תמונה של מוקד חדירה אפשרי, שם הונח צינור על הגדר והביא לכיפוף הגדר.

27. נוכח האמור, אני קובע כי **הנתבעת תישא באחריות לגרימת הנזק בשיעור של שישים אחוזים מתוך תשעים האחוזים שנותרו וכי הצדדים השלישיים יישאו באחריות בשיעור של ארבעים אחוזים מתוך תשעים האחוזים שנותרו.**

28. אשר לחלוקת האחריות בין הרכבת ודנה לבין אלקטרה, אני סבור כי על אלקטרה לשאת בעול הפיצוי המוטל על הצדדים השלישיים. זאת, גם בהנחה כי הפעולות הנוגעות להחלפת הגדרות התקניות בכאלה שאינן תקניות, התבצעו לפני ההתקשרות עם אלקטרה וכניסתה של אלקטרה למקום.

29. אלקטרה היא הקבלן הראשי של הרכבת, אשר היה מצוי בשטח בעת האירוע. בין הצדדים האמורים, אשר כולם, כהגדרת ב"כ הרכבת, "מתוחכמים", מערכת הסכמית ברורה ומפורטת, שלפיה, בין היתר, הצהירה אלקטרה כי בדקה, טרם ההתקשרות, את פעולותיהם של קבלנים אחרים שפעלו במקום; התחייבה לתחזק את הגדרות הקיימות במקום; ולהקים פוליסת ביטוח לצורך שיפוי הרכבת בגין תביעות של צדדים שלישיים. אלקטרה גם פעלה במקום לאורך תקופה ממושכת לפני האירועים נשוא התביעה, כך שיכולה וצריכה הייתה להכיר את מאפייני המקום, לרבות הכשלים הקיימים בכל הנוגע לגידור המקום. בנסיבות אלה, אין לקבל את טענות אלקטרה לעניין העדר ידיעה על קיומו של עדר הפרות ואין מקום להבחין בין החובה לתחזק גדרות שנועדו למנוע כניסה של גורמים שאינם מורשים לשטח הפרויקט לבין מניעת חדירת עדר פרות (שגם הוא אינו בגדר "גורם מורשה"). נוכח האמור, אלקטרה היא שנדרשת לשאת בחלקם של הצדדים השלישיים בפיצוי התובעת.

30. סיכומו של דבר, נזקי התובעת יועמדו על סך של 178,204 ש"ח, בהתאם לחוות דעת המומחה. מסכום זה יש להפחית, כאמור, סך של עשרה אחוז, בגין אשם תורם, כך שנותר סך של 156,787 ש"ח.

31. בהתאם לחלוקה האמורה, תשלמנה הנתבעות לתובעת סך של 94,072 ש"ח ואלקטרה תשלם לתובעת סך של 62,715 ש"ח. הסכומים ישולמו בתוך 30 ימים ויישאו ריבית והצמדה כדין מיום 1.1.2021 ועד למועד התשלום בפועל (מרבית הנזק שהעריך המומחה הוא בגין אובדן הכנסות לשנים 2020-2021). בנוסף, תישאנה הנתבעות בשכר טרחת עורכי דין התובעת בסך של 15,087 ש"ח ובהוצאותיה בסך של שישים אחוזים מהאגרה ששולמה ואלקטרה תישא בשכר טרחת עורכי דין התובעת בסך של 11,006 ש"ח

ובהוצאותיה בסך של ארבעים אחוזים מהאגרה ששולמה. גם סכומים אלה ישולמו בתוך 30 ימים.

32. ההודעות לצד שלישי נגד הרכבת ודנה – נדחות. נוכח האמור לעיל, בנוגע למעורבות דנה והרכבת, או מי מטעמן, בנוגע להסרת הגדרות התקניות (הגם שזו לא הביאה לחיובן בפיצוי), ובשים לב גם לחוסר המודעות של הנתבעות לתוכנה המדויק של המערכת ההסכמית שבין הגורמים הנוגעים לפרויקט המתבצע במקום, שהוא פרויקט "של הרכבת", אין צו להוצאות לעניין זה.

ניתן היום, ג' אב תשפ"ב, 31 יולי 2022, בהעדר הצדדים.

אופיר יחזקאל 54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)